

УДК 336.64

Ю. Ю. Гурбик,
С. С. Біляєв,
А. Д. Яценко

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті здійснено ґрунтовний та комплексний теоретичний аналіз фінансової політики підприємства. Проаналізовано тлумачення сутності поняття «фінансова політика підприємства» вітчизняними та зарубіжними вченими. Охарактеризовано цілі та основні завдання, які використовуються під час здійснення фінансової політики на підприємстві.

Ключові слова: фінанси, фінанси підприємств, політика, фінансова політика підприємства, цілі, завдання.

Summary. The detailed and the complex theoretical analysis of the financial policy of the enterprise has been realized in the article. The interpretation of the essence of the concept of the «financial policy of the enterprise» has been analyzed by the domestic and the foreign scientists. It has been characterized the purposes and the main tasks which are used during the implementation of the financial policy at the enterprise.

Key words: finances, finances of enterprise, policy, financial policy of the enterprise, purposes, tasks.

DOI : 10.33783/1977-4167-2020-47-1-69-73

Постановка проблеми. У сучасних умовах існування ринкової економіки, розвиток вітчизняного підприємства неможливий без ефективної фінансової політики, яка має на меті забезпечення, досягнення та підтримку оптимального рівня його фінансового стану.

Це своєю чергою вимагає від суб'єктів системи фінансового управління на підприємстві чіткого розуміння сутності, основних цілей та

завдань щодо розроблення та реалізації фінансової політики, які допоможуть їм ефективно та раціонально формувати, розподіляти та використовувати фонди грошових коштів підприємства, а також сприятимуть підвищенню їхньої прибутковості в процесі господарювання, шляхом мінімізації фінансових ризиків та забезпечать високий рівень фінансової стійкості й платоспроможності [1, с. 181].

© Ю. Ю. Гурбик, С. С. Біляєв, А. Д. Яценко, 2020

Бібліографія ДСТУ 8302:2015:

Гурбик Ю. Ю., Біляєв С. С., Яценко А. Д. Сутність фінансової політики підприємства. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2020. № 1 (47). С. 69–73.

References (APA):

Hurbyk, Y. Y., Biliaiev, S. S., Yacenko, A. D. (2020). *Sutnist finansovoi polityky pidpriemstva* [Essence of the company's financial policy]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 1 (47), 69–73 (in Ukr.).

Усе це зумовлює необхідність подальших науково-теоретичних досліджень питань, пов'язаних з фінансовою політикою підприємства, які матимуть важливе значення для формування та здійснення фінансової діяльності та роботи підприємства на практичному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти та питання фінансової політики підприємства висвітлені у роботах багатьох вітчизняних та іноземних науковців, зокрема: З. Боді, Р. Мертон, Є. Ф. Брігхем, А. М. Поддєрьогіна, О. Д. Василика, П. І. Юхименко, В. М. Федосової, В. М. Геєць, С. І. Юрія, О. Ю. Ніпаліді, Н. І. Карпишина, Г. І. Базецької, Л. Г. Суботовської, Ю. В. Ткаченко, В. П. Чайковської, А. С. Глушенко та інших.

Незважаючи на значний науковий доробок стосовно даної тематики, все одно серед дослідників не було досягнуто єдиного підходу щодо визначення сутності фінансової політики підприємства, що свідчить про актуальність теми статті.

Мета статті. Здійснити ґрунтовний та комплексний теоретичний аналіз наукових праць, до-

відкових робіт щодо визначення сутності поняття «фінансова політика підприємства» в трансформаційних умовах розвитку підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для всебічного розкриття сутності та змісту поняття «фінансова політика підприємства» необхідно звернутися до визначення основних термінів, які його утворюють, а саме «фінанси», «фінанси підприємств», «політика».

Ми погоджуємося з визначенням американських учених Зві Боді та Роберта Мертона, які стверджують, що «фінанси — це наука про те, яким чином люди керують витрачанням і надходженням дефіцитних грошових ресурсів протягом певного періоду часу» [2, с. 15]. Тобто, як ми бачимо, важливими характеристиками фінансів є процес управління та час.

Ґрунтовне та всебічне вивчення вітчизняної економічної та управлінської літератури та довідкових джерел показало, що з-поміж науковців існують різні підходи щодо інтерпретації поняття «фінанси» (табл. 1).

Таблиця 1

Тлумачення поняття «фінанси» у роботах вітчизняних вчених

Автор, джерело	Визначення поняття
О. Д. Василик	Сукупність форм і методів формування, розподілу й використання централізованих і децентралізованих грошових фондів з метою виконання функцій і завдань держави, підприємств і населення [3, с. 402].
А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко	Сукупність економічних відносин, що виникають у процесі формування та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів [4, с. 483].
В. М. Опарін	Сукупність грошових відносин, пов'язаних з формуванням, мобілізацією і розміщенням фінансових ресурсів та з обміном, розподілом і перерозподілом вартості створеного на основі їх використання валового внутрішнього продукту, а за певних умов і національного багатства [5, с. 5].
Й. С. Завадський, Т. В. Осовська, О. О. Юшкевич	Застосування різноманітних прийомів для досягнення максимального достатку фірми або загальної вартості капіталу, вкладеного у справу, або процес одержання та використання фондів фірми [6, с. 330].
С. М. Гончаров, Н. Б. Кушнір	Система грошових відносин держави, за допомогою яких вона здійснює перерозподіл ВВП і національного доходу для утворення і використання грошових фондів на розширене відтворення і задоволення інших потреб суспільства [7, с. 248].
С. В. Мочерний	Система економічних відносин, які складаються між державою, підприємствами і громадянами щодо привласнення частини національного доходу через механізм оподаткування та його розподілу відповідно до виконуваних державою соціально-економічних функцій [8, с. 347–348].

Також необхідно зазначити, що аналіз вітчизняної наукової літератури, пов'язаної з дослідженням поняття «фінанси», дає підстави стверджувати, що теорія фінансів спирається на комплексний підхід щодо визначення сутності фінансів, а тому дана наукова категорія розглядається науковцями з різних аспектів (економічний, історичний, матеріальний, об'єктивний та ін.) [1, с. 184].

Що стосується поняття «фінанси підприємств», то проаналізувавши праці вітчизняних дослідників, можемо стверджувати, що в процесі тлумачення даної наукової дефініції більшість із них використовує системний підхід, тобто вба-

чають, що фінанси на підприємстві формують цілісну структуру, яка складається з автономних взаємопов'язаних елементів чи підсистем [1, с. 184].

Не менш багатобічним у своєму трактуванні серед науковців є і поняття «політика». Це зумовлено тим, що дана наукова категорія є предметом вивчення різних наук та наукових напрямів чи шкіл.

Насамперед це стосується політичної науки, яка ґрунтовно досліджує теоретико-методологічні питання політики на різних рівнях її відображення у суспільстві (глобальний, державний,

регіональний та ін.), розкриває зміст і структуру політичної системи, процесів тощо; економічної науки, котра висвітлює сутність, принципи, методи, цілі, об'єкти, суб'єкти, індикатори економічної політики та підходи її формування, а також досліджує різні аспекти її прояву в економіці, в тому числі у фінансовій сфері як на макрорівні, так і мікрорівні.

Слід зазначити, що загалом політику розглядають як «загальний напрямок, характер діяльності, напрям діяльності, лінія поведінки в чому-

небудь, певне ставлення до кого, чого-небудь» [9, с. 1035].

Предметом нашого наукового дослідження є здійснення економічної політики на мікрорівні в сучасних складних умовах існування вітчизняної економіки, а тому ми детально зупинимось на теоретичному вивченні фінансової політики підприємства.

У табл. 2 наведено тлумачення поняття «фінансова політика підприємства» українськими дослідниками.

Таблиця 2

Основні тлумачення поняття «фінансова політика підприємства» вітчизняними та іноземними науковцями

Автор, джерело	Визначення поняття
П. І. Юхименко, В. М. Федосов, С. І. Юрій та ін.	Цілеспрямоване використання фінансів для досягнення довгострокових і короткострокових завдань, визначених засновницькими документами (статутом) підприємства [10, с. 217].
В. П. Чайковська	Є складовою частиною її економічної політики і висловлює сукупність заходів з підприємства та використання фінансів для здійснення своїх функцій і завдань, якісно певного напрямку розвитку, який стосується сфер, засобів і форм її діяльності, системи взаємин усередині підприємства, а також позицій у зовнішньому середовищі [11, с. 249].
О. Ю. Ніпаліді, Н. І. Карпишин	Комплекс заходів, форм і методів, які використовують для реалізації фінансової стратегії підприємства щодо окремих аспектів його фінансової діяльності [12, с. 16].
Г. І. Базецька, Л. Г. Суботовська, Ю. В. Ткаченко	Сукупність заходів у сфері організації фінансових відносин з метою здійснення своїх функцій і завдань, відображених у стратегії і тактиці розвитку з урахуванням зовнішніх і внутрішніх умов функціонування підприємства [13, с. 23].
А. М. Поддєрьогін	Цілеспрямоване використання фінансових відносин та методів управління останніми для досягнення довгострокових та короткострокових завдань, визначених корпоративною стратегією підприємства та його місією [14, с. 530].
А. С. Глушенко	Система заходів, форм і методів, використовуваних для фінансового забезпечення їх діяльності і досягнення поставлених завдань [15, с. 72].
О. М. Трошин, Т. Ю. Мазуріна, В. І. Фомкіна	Сукупність форм і методів реалізації фінансової стратегії суб'єкта економіки [16, с. 395].
Т. М. Сторожук, Д. Є. Сторожук	Політика конкретного підприємства щодо управління грошовими потоками підприємства для покращення фінансового стану підприємства та досягнення цілей, визначених керівництвом [17, с. 561].

Таким чином, визначення, наведені в табл. 2 дають підстави стверджувати, що більшість вітчизняних дослідників у процесі тлумачення наукової дефініції «фінансова політика підприємства» насамперед використовують системний підхід та розглядають її у таких аспектах — це певний процес, складова економічної політики підприємства, система (сукупність) заходів, форм та методів тощо.

Ми погоджуємося з думкою вітчизняних дослідників, які визначаючи цілі фінансової політики підприємства, відмічають, що «метою фінансової політики є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періоді [18, с. 73], або «створення раціональної системи управління фінансовими ресурсами, спрямованої на забезпечення стратегічних і тактичних завдань її діяльності». Ці завдання індивідуальні для кожного суб'єкта господарювання (наприклад, досягнення оптимальної фінансової стійкості і платоспромож-

ності, рентабельності активів і власного капіталу)» [10, с. 218].

Крім цього, до основних завдань фінансової політики підприємства вітчизняні науковці відносять такі:

— розроблення оптимальної концепції управління фінансовими ресурсами, яка дозволяє забезпечити узгодження оптимального обсягу їх надходжень з одночасним захистом підприємницького ризику;

— визначення основних напрямів використання фінансових ресурсів на поточний період та на перспективу. При цьому необхідно враховувати перспективи розвитку виробничої і комерційної діяльності та стан макроекономічної кон'юнктури (оподаткування, облікова ставка банківського відсотка, норми амортизаційних відрахувань на основні засоби тощо);

— фінансово-економічна діяльність суб'єктів господарювання, спрямована на досягнення поставленої мети із врахуванням реальних показ-

ників за даними фінансового аналізу, внутрішньогосподарського контролю, оцінки реальних інвестиційних проектів та інших показників [11, с. 249].

Також вбачаємо за доцільне, в умовах сучасної світової економічної кризи, яка була спричинена вірусним зараженням значної частини людства (пандемія COVID-19), під час визначення завдань фінансової політики підприємства, обов'язково враховувати антикризові інструменти. Адже вони забезпечать запобігання та подолання негараздів та криз, які виникають у процесі розроблення та реалізації фінансової політики на підприємстві.

Також антикризове управління підприємством використовує особливий набір методів, тому що застосування більшості з них не притаманне в нормальних та стабільних умовах функціонування та розвитку підприємства (санация, банкрутство, ліквідація, даунсайзинг та ін.) [19, с. 54].

Висновки. Отже, дослідження сутності фінансової політики підприємства показало, що більшість українських науковців під час тлумачення поняття «фінанси» використовують комплексний підхід та розглядають його з різних аспектів, насамперед як історичну, економічну та матеріальну категорію.

Що стосується сутності та змісту поняття «фінанси підприємств», то необхідно зазначити, що з-поміж дослідників поширеним є його трактування на основі застосування системного підходу, тобто розгляду фінансів підприємств як цілісної структури, яка включає автономні ієрархічно взаємопов'язані компоненти (підсистеми).

Також у статті визначено поліаспектний характер і поняття «політика» це передусім зумовлено тим, що дана наукова категорія є предметом вивчення різних наук (політичних, економічних, юридичних та ін.) та наукових течій, напрямів (шкіл).

Безпосередній аналіз сутності поняття «фінансова політика підприємства» у працях українських та зарубіжних учених дає підстави стверджувати, що вони його розглядають у таких аспектах — це певний процес використання фінансів на підприємстві, складова економічної політики підприємства, система (сукупність) заходів, форм та методів тощо.

Встановлено, що основною метою фінансової політики сучасного підприємства є забезпечення максимізації добробуту його власників у поточному і перспективному періоді. Для досягнення мети фінансової політики підприємства в науковому дослідженні обґрунтовується застосування певних завдань (наприклад, розроблення оптимальної концепції управління фінансовими ресурсами; визначення основних напрямів використання фінансових ресурсів на поточний період та на перспективу тощо).

Також у статті пропонується враховувати у процесі визначення завдань фінансової політики вітчизняного підприємства, використання методів антикризового управління, що є, на наш погляд, актуальним підходом в умовах складної економічної ситуації, зумовленої поширенням коронавірусної інфекції COVID-19.

Література

1. Гурбик Ю. Ю., Петренко А. В., Сальнікова М. В. Теоретичний аналіз тлумачення поняття «фінансова діяльність підприємства». *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 5 (67). С. 180–185.
2. Боди З., Мертон Р. *Фінанси*. Москва : Вільямс, 2007. 592 с.
3. Василик О. Д. *Теорія фінансів*. Київ : НІОС, 2000. 416 с.
4. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. *Фінансовий словник*. Київ : Знання, 2000. 587 с.
5. Опарін В. М. *Фінанси (Загальна теорія) : навч. посіб.* Київ : КНЕУ, 2002. 240 с.
6. Завадський Й. С., Осовська Т. В., Юшкевич О. О. *Економічний словник*. Київ : Кондор, 2006. 356 с.
7. Гончаров С. М., Кушнір Н. Б. *Тлумачний словник економіста / за ред. проф. С. М. Гончарова*. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
8. *Економічний словник-довідник / за ред. С. В. Мочерного*. Київ : Феміна, 1995. 368 с.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.
10. Юхименко та ін. *Теорія фінансів: підручник / за заг. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія*. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 576 с.
11. Чайковська В. П. *Фінансова політика: підходи до розуміння та значення в діяльності підприємства. Наукові записки. Серія «Економіка»*. 2013. Вип. 23. С. 247–251
12. Ніпіаліді О. Ю., Карпишин Н. І. *Фінанси підприємств : навч. посіб.* Тернопіль : Економічна думка, 2009. 232 с.
13. Базецька Г. І. Суботовська Л. Г., Ткаченко Ю. В. *Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері : навч. посіб.* Харків : ХНАМГ, 2012. 292 с.
14. *Фінансовий менеджмент : підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін*. Київ : КНЕУ, 2005. 535 с.
15. Глущенко А. С. *Фінанси : навч. посіб.* Львів : «Магнолія 2006», 2014. 440 с.
16. Трошин А. Н., Мазурина Т. Ю., Фомина В. И. *Фінанси и кредит : учебник*. Москва : ИНФРА-М, 2009. 408 с.
17. Сторожук Т. М., Сторожук Д. Є. *Фінансова політика підприємства в контексті його вну-*

трішньогосподарської політики. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2011. № 1. С. 559–567

18. Гудзь Е. Е., Стецюк П. А., Навроцький С. А., Алексійчук В. Н. Науково-методичне забезпечення формування та реалізації фінансової політики підприємства. *Облік і фінанси*. 2013. № 2 (60). С. 69–86.

19. Гурбик Ю. Ю., Сальнікова М. В. Теоретико-методологічні основи антикризового управління підприємством. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2019. №2 (46). С. 51–55.

References

- Hurbyk, Yu. Yu., Petrenko, A. V., Salnikova, M. V. (2018). *Teoretychnyi analiz tlumachennia poniattia «finansova diialnist pidpriemstva»* [Theoretical analysis of the interpretation of the concept of «financial activity of the enterprise»]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, 5 (67), 180–185 (in Ukr.).
- Bodi, Z., Merton, R. (2007). *Finansy* [Finance]. Moscow, Vil'yams Publ. (in Rus.).
- Vasylyk, O. D. (2000). *Teoriia finansiv* [Theory of finance]. Kyiv, NIOS Publ. (in Ukr.).
- Zahorodnii, A. H., Vozniuk, H. L., Smovzhenko, T. S. (2000) *Finansovi slovnnyk* [Financial dictionary]. Kyiv, Znannia Publ. (in Ukr.).
- Oparin V. M. (2002). *Finansy (Zahalna teoriia)* [Finance (General Theory)]. Kyiv, KNEU Publ. (in Ukr.).
- Zavadskyi, Y. S., Osovska, T. V., Yushkevych, O. O. (2006). *Ekonomichnyi slovnnyk* [Economic dictionary]. Kyiv, Kondor Publ. (in Ukr.).
- Honcharov S. M., Kushnir N. B. (2009) *Tlumachnyi slovnnyk ekonomista* [Explanatory dictionary of the economist] / za red.prof. S. M. Honcharova. Kyiv, Tsentru uchbovoi literatury Publ. (in Ukr.).
- Mochernyi S. V. (ed.) (1995). *Ekonomichnyi slovnnyk-dovidnyk* [Economic dictionary-reference book]. Kyiv, Femina Publ. (in Ukr.).
- Busel V. T. (ed.) (2007). *Velykyi tlumachnyi slovnnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Economic dictionary-reference book]. Kyiv, Perun Publ. (in Ukr.).
- Fedosova, V. M. (ed.) (2010). *Teoriia finansiv* [Theory of finance]. Kyiv, Tsentru uchbovoi literatury Publ. (in Ukr.).
- Chaikovska, V. P. (2013). *Finansova polityka: pidkhody do rozuminnia ta znachennia v diialnosti pidpriemstva* [Financial policy: approaches to understanding and importance in the enterprise]. *Naukovi zapysky. Seriya «Ekonomika»*, 23, 247–251 (in Ukr.).
- Hipialidi, O. Yu., Karpysyn, N. I. (2009). *Finansy pidpriemstv* [Enterprise finance]. Ternopil, Ekonomichna dumka Publ. (in Ukr.).
- Bazetska, H. I. Subotovska, L. H., Tkachenko, Yu. V. (2012). *Finansy pidpriemstva: planuvannia ta upravlinnia u vyrobnychii sferi* [Enterprise finances]. Kharkiv, KhNAMH Publ. (in Ukr.).
- Poddierohin, A. M. (ed.) (2005). *Finansovy menedzhment* [Financial management]. Kyiv, KNEU Publ. (in Ukr.).
- Hlushchenko, A. S. (2014). *Finansy* [Finances]. Lviv, «Mahnoliia 2006» Publ. (in Ukr.).
- Troshin, A. N., Mazurina, T. Yu., Fomina, V. I. (2009). *Finansy i kredit* [Finance and Credit]. Moscow, INFRA-M Publ. (in Rus.).
- Storozhuk, T. M., Storozhuk, D. Ye. (2011). *Finansova polityka pidpriemstva v konteksti yoho vnutrishnohospodarskoi polityky* [Financial policy of the enterprise in the context of its domestic policy]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, 1, 559–567 (in Ukr.).
- Hudz, E. E., Stetsiuk, P. A., Navrotskyi, S. A., Alekseyichuk, V. N. (2013). *Naukovo-metodychne zabezpechennia formuvannia ta realizatsii finansovoi polityky pidpriemstva* [Scientific and methodological support for the formation and implementation of financial policy of the enterprise]. *Oblik i finansy*, 2 (60), 69–86 (in Ukr.).
- Hurbyk, Yu. Yu., Salnikova, M. V. (2019). *Teoretyko-metodolohichni osnovy antykrizovoho upravlinnia pidpriemstvom* [Theoretical and methodological foundations of crisis management of the enterprise]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 2 (46), 51–55 (in Ukr.).